

Lo bofador e lo recaliu Lou boufadou e lou recaliéu

Mandadísca a gratis quatre còps de l'an

Contacte **redaccion** : dr.digloss@orange.fr robèrt perrotto-andre **04 42 06 21 20**
« *lo bofador e lo recaliu* » 28 carrièra gambetta 13110 lo pòrt de boc / lou port de bouc

DE NÒVAS

« *Per pas caminar colhon* » - coma ditz "Tèrra d'òc"-
sus la draia de mar au Pòrt de Boc.
Passejada en provençau : anecdòtas, istòrias, galejadas, poemas
e un molon d'explicas.

Prene rendetz-vos au 04 42 06 21 20

PER ALUCAR LO FANAU

Un fidele lector, lo Mèstre « Pau deis Estèlas », nos avisa d'una mota que se pòu donar d'èr de montanha per un fum de monde formatats dempuei 1974-75 au cambiament d'oras e, dempuei l'an pebre ai sasons occidentalizadas.

D'effiech, nos fau picar nòstra *culpa*. Mai coma disiá lo vièlh capelan es mai aisat de la picar sus lo pitre deis autrei... valent a dire a-n'aquelei que son franchimandizats de tròp.

Vaquí doncas l'explica dei sasons tradicionalas dei civilizacions de nostreis avis, que que siegue l'epòca, lo país, la raça... e patin e cofin. La civilizacion occitana es estada senhorejada, tant coma leis autrei tradicionalas, per les astres de la

capa dau ceu. Se lei luminbaris, soleu e luna marcan leis oras, la jornada (jorn + nuech = lo nictemer), lei mes (de 28 jorns) e l'annada, son leis estèlas que bolegan pas, que marcan lo començament e la fin dei sasons bòna dich de son levat e son trelutz (aparents per l'umanitat.)

Per lo bòn comprene nos fa mestier de saupre lo biais de pensar deis Ancians. L'ora èra marcada per lo soleu que non pas per una convencion economicosociala que nos fach bolegar leis agulhas dei relòtges oficiaus... e de toteis lei mòstras que que siegon, soissas o chinéssas d'ara, cambiment que desvaria lo monde coma va sabon.(Cf loa trauc abissiau de la CQ). « *Ees pas perque leis agulhas son sus lo 12 qu'es miegjorn,*

mai son sus lo 12 perque es Miegjorn » precisa lo savi.

Volem pas jogar les Cassandras (nom feminin de mòda !) mai es pas nosautres que disem que viraram mau quand « *Plus pas degun sauprà legir l'ora au soleu* ». Cresi ben qu'es Mistral..

Vaici per leis oras. Mai per lei sasons ?

Es pas necite d'èstre un chinés d'autre temps, e taoist de tria per constatar en tot çò qu'existis sota le cèu que per que tot marcha ben fa mestier d'aguer doas fasas : una esconduda, l'autra vesibla. Çò que marca lo **t'ai chi**, (marcat sus un molon de camisòts, pecaires de nosautres !) qu'es de mòda tanben, valent a dire l'alternança dau **Yin-Yang**. Per donar d'eisemples : la bastison d'un ostau comença per la crompa d'un terren, leis autrizacions de la comuna e de la DDE, lei plans e lei credits, eca... Es la fasa **Yin** que se vei pas e passa per uelh. Comença la fasa **Yang** amé lei fondacions fins a la teulissa e lo boquet de brancas d'aubre sacrat (per marcar la direccion dau Cèu) Ara meton pas manca lo drapeu...

Autre eisemple : la concepcion d'un fiu d'òme e sa gestacion son **Yin** ; son espeliment sus tèrra e sota cèu es **Yang**. Per leis ancians Chinés lo pichon d'òme a ja 9 mes a sa naissença. Sariá interessant que chifrèsson totei leis especialistas, dau genetician au cercaire de la 'biologia... Podetz trovar ben mai d'eisemples : lo còr, lei budeus, lei paumons, eca...

Prenetz lo temps d'una alenada qu'es pas fenit

Tornam ai sasons. Es tot parier : 2 fasas. Lo levat de l'Estèla fins a son acmè es Yang. De sa culminacion a son trelutz vaquí la fasa Yin (perque tot çò que monta es Yang e tot çò que tomba es Yin.) Tot parier per lo soleu :

levat-miegjorn =Yang ; miegjorn trelutz = Yin.

E per la sason ? Lo soleu creis fins au solstici. d'estiu, monta (Yang) fins au 21-22 de junh "*Pòrta deis òmes*" davala puei (Yin). Lo solstici marca lo mitan entre lei doas fasas de la passejada solara. Lo soleu tomba (Yin) fins au solstici d'ivèrn "*Pòrta dei dieus*" puei respelis (Yang)

Leis estèlas que senhorejan lei sasons son : *Regulus* (alfa dau Leon) per la prima ; *Antares* (alfa de l'escòrpi) per l'estiu ; *Iota dau versau* per l'auton e la *Possinièra* (pleiadas) per l'ivèrn.

NOTA per l'estelam occitan, cf. leis articles de Pau Colombier inla revista "mesclum"

Tot aquò sembla logic, normau, naturau, 'ecologic' se voletz. Lo bijarre es de far començar l'estiu tot bèu just au moment que tomba l'astre rèi. Avètz dich bijarre ? Non !'curoiós'. Aqueu biais de pensar es lo rebat d'una societat moderna qu'a virat l'esquina au passat e au cèu, que se créis que lo progrès es de caminar sus la tèsta e d'agachar tant solament la tèrra. Leis Ancians de totei temps, Chinés en particular, disián que « *l'Òme se ten de drech e sa tèsta es redonda per s'entraucar dins la vòuta dau Cèu coma sei pès sont plats perque la Tèrra es plata.Tè !*

De segur tot aquò es pas qu'un ponch de vista e cadun se ne'n pòu far un de son sicap. Mai lo disem per esclarir lo fanau. Aqueu d'aici ten la rota dempuei quasi 5.000 ans. N'es pas un novèu que ven de sortir de la darriera elucubracion politico sociala e publicitari.

MEDITACION

Ais equinòxis ges de garrolha.
Nuech e jorn an fa la patz
Leis òmes elei son d'autre latz :
veson la fusta e pas la palha.
*

EQUINÒXI

Lo solsticiu soleu es a la devalada.
S'es vestida sa lutz d'una fina
neblada.
D'òli la blava mar . Seis ersetas
potonan
l'aren de la plaja alassat
d'un estiu toristic cargat.
Lo cicle es d'acabat. L'alen cosmic
s'entorna.

Un cigalon tardier, lo darnier de sa
raça
jita un tèune crid, un primòt "siga-siga"
que tot bèu just s'ausis. Es un planh
d'agonia.
Que lo Bondieu li fague gracia
de donar vida, que venguèsse avi.
Prega lo soleu fosc d'un rai, un rai
darnier.

Es cant d'esper dessus la mar
que "siga-siga" dins l'aire clar.
*

Per durbir lo talh

In « QUE DALLE »

d'après Florian Vernet

BARJAQUER = Jacasser.
Manlèu dau francés a l'occitan *barjacar*
= blagar a tota zuerta.

BASTA de "bastar = suffire
=N'i a pron !

NB : leis estrangiers prononçan
"bast**A**" amé l'accent tonic sus la A
finala. Nosautres lo bontan sus lo

promier A. Semblarià logic d'escriure
« bàsta ». Que ne'n pensan lei
lingüistas ?

BOURRICHON-BOURRICHE

Se montar lo borrhichon—la borrhicha,
mena debanasta per pescar. Panier
d'ustrias. Analogia comica amé la
tèsta ?...

= s'encanhar, montar sus sa figuiera,
s'agantar lo garri, eca...
*

« L' OCCITAN BLOS »

d'après Jacme Taupiac
in *Lo Gai Saber* n°"513rtefranh

Lo MOND

Alibert (1966) marca "mond" sensa
dire que la fòrma "monde" es atestada
dins un fum de parlars. Disiá que
"monde" es un « gallicisme » que faliá
remplaçar per "mond".

A l'Edat Mejana s'escrivia « *mon* ,
moun; *mound* »

"Mond" es conservat en país gascon
e bearnés e en languedocian
generau.«

Mai coma "monde" es força ancian...
podon emplegar lei doas formas....se
un pè de vers es de manca per
eisemple es de bòn per lo poeta, que !
En provençau **monde** aquò agrada a
tot lo monde. Vaquí !

*

« «

« « « ENIGMOS »

De Joan de Cabanes

9

Quand siou de l'obro d'un bouen paire
cadun me planto son regard
se me voulon donar un fraire
mesfisas vos en es bastard.

Mon paire mouert ay may de glori
e moun pres augmento enca may
immortaliso sa memori
e lo fau revioure a jamay.

10

Long d'a pauc pres mié pan
ce que souerte de ma naturo
es d'uno matiero tent puro
que fa lo gaug dau corps uman

dins un trauc qu'es au bout dau ventre
me forron como me counven
pourrien avec luec de s'en pentre
se m'embouchounavo pas ben.

*

Poesias-

LA MEJANA

Refran

*Pas dich que sieguem mai cons que la
mejana*

Que siguem totei calucs,

*Que posquem escapar a la conarià
umana*

Es pas diochh, segur.

1. Conarià es a la moda,
Estudiada d'aqueu temps,
Marca de seis pauras piadas
Lei sabènts,
E coma a tròva la gracia
Pròche dei bèus espèrits
Fach qu'a son bòn pres lo crassi
Imperit

2. Lo con se fach ben mens rare
E se trova d'en pertot
Pas ren que en aut d'un fare,
Tot au bot.
Se rebala au ras de tèrra
Aubora pas lo debat
Que lo con, lo reitèri,
Vòla bas.

3. Mon vesin qu'es passat mèstre
Dins aquel' art contestat
Fach petar lo còndòmetre
Bèn aisat !
Quora lei rostons m'esquicha,
Trovei que m'agrada pas
Quand aqueu ducon me trata

De connàs.

4 Mai se siam dins lo malastre
De naisser Ducon-la-gaug,
Qu'aviam dins la vida l'astre
Rèn qu'un pauc,
Se deslanhar es pas pega
N'i a totjorn mai con, se vei,
E lo país dei bedigas
A son rèi.

Cançon de Joan DUINO
« La MOYENNE » . Revirada.
cf.siti.

*

Un SERMON
de
Marceu PAGNOL

AVERTIMENT

En legissent, un còp de mai, lei tan gostós sermons que Marceu Pagnol bota dins la boca dei braves predicaires de tota mena, me siáu pensat que sarià de la mai granda utilitat per l'espèritualitat dei parroqui ans. De mai, lo Paire Abbat de Frigolet Norbèrt Calmels, amic de Pagnol, que faguèt la presentacion de la rejoncha, dona un molon de bòns conselhs ai grands barjacaires de curats, que, solide, li faràn fòrça ben... E tanben a nosautres.

Marceu Pagnol leis a escrich per de scenaris de filmes. Filmes e textes son en francés perque son per dei frances que comprenan pas la lenga nòstra. Daumatgi que lo Marceu charrava provençau qu'èra sa lenga mairala, o quasi. E coma n'aviá pas tant de glòria d'èstre academician d'aquí, d'occitania, es vengut academician francés. Vaquí l'istòria vertadièra tota. Galegi ? Bòn.

Encuei, ieu, paure diglossic, vòli assajar de petaçar aquela error culturala que devem a la tant famosa « excepcion francesa », venguda una

canibala linguistica. *O tempora o mores !*

De segur ma revirada es pas tant bona – se ne'n manca fòrçai - que se foguèsse facha per l'autor. M'excusaretz, sensa ges de dobte que, coma ditz l'autre, : « Manca de tordas mastegam de merles.»

*

* *Se vos agrada : in « Les Sermons de Marcel Pagnol ». Robèrt Morel editor. Forcauquier. 1967*

*

Aqueu « sermon » dau Paire Abbat de Sant Miqueu de Frigolet es pas un sermon vertadier. Puslèu de compliments e de recomandacions ais enfants.

PENITÈNCIA sensa PUNICIONS

Meis enfants,
D'en promier, parli per aquelei qu'arriban dins nòstra abadiá e que semblan esglariats una briga de l'autor d'aquelas montanhas, de l'espessor d'aquelas muralhas e l'antiquitat d'aquelas pèiras. Tot d'un temps lei vòli rasssegurar : nòstra abadiá es pas una preson : i vendretz pas que per dormir, un còp lo repàs e la preguiera de la sera d'acabats. Ne'n sortiretz de matin, d'ora, dau temps que l'Angelus vos manda un benedicite tant lòng encausa qu'avem de campanas totas nòvas li encanhan fòrça son afogament de nòstre companié, campana que campanarás – e sota la conducha de nòstrei monges, escalaretz, tras l'aigana, lei pojas deis Aupilhas fins ai ribas de la seuva. Dins la biaça i aurá un quasernet, un gredon e dos o tres libres d'escòla enmai de vòstre repàs dau miegjorn. Aquí faretz lo rodelet lo cuòu pausat subre de lausas, ausiretz lei leiçons de vòstrei mèstres : lei pichòts mistèris dau calcul, vos explicaràn lei secrets de l'ortografiá, lei maravilhas de la

geografiá, e vos contaràn lei Rèis de França tant grands sota leis roes antics de Frigolet. Aquò sará força utile, d'autant mai interessant que sará pas gaire lòng.

De tantòst, après un bon dinnar, escalaretz encara mai aut que la forest. Mai, aqueste còp caminaretz sus una rengueta, desseparats un l'autre de quauquei pams, coma lei caçaires quand fan batuda ; en man tendretz una planta que vos l'a donada vòstre mèstre, e marcharetz en alucant ben au sòu tant coma quauqu'un qu'a perdut un sòu ; un còp reconeiguda la meteissa planta qu'aquesta fa sentir bon vòstre man senestra, lèu lèu la cuelharetz de la man drecha e la botaretz dins la biaça, en plaça dau dinat que l'auretz ja botat a un autre endrech.

Ansin nos ajudaretz a fabregar nòstre elissir qu'es la riquesa d'aquel ostau ! Encara un mòt. Aici i a una disciplina. Fau obeir quandla campana pica e se levar a l'ora. Se fau lavar lei mans dos còps la jornada, per lo mens. Siam menebres, fòrça menebres. Mai sabi pas coma se fach, jamai ai ausit parlar de bofetas ni de bastonada, ni de còp de pès au cuòu. Aici se saup pas manca çò qu'es. Belèu qu'es un mistéri mai es com'aquò : en cò lei Paires Blancs de Frigolet de còps que i a de penitèncias mai i a pas jamai de punicions, perque saupriam pas de que faire.

Ara, que parli an'aquelei que nos van quitar. A totei, aquò nos fa de pena, e tot ara, n'ai vist que jitavan dei lagremas dins lei cantons. Fau pas n'aguer vergonha. Mai devetz pensar ais autrei, an'aquelei qu'arriban e que son tant maigres coma d'espaventaus de figuiera ; cadun a son torn, es de bona justícia, e disatz vos ben qu'un còp venguts mai grandás, (ren vos fara pas d'empacha) aurette pas d'empacha per nos tornar veire.

E ara, me vos fau far doas recomandacions. Veici la promièra : quand arribaretz au vòstre, diguatz lèu vòstre pichon nom, que vòstrei gents vos reconoisserán pas !

E òc, meis enfants ! Quand son arribats, èran coma vosautres ; e quand vos entornaretz saratz coma elei ! Elei, i a mens de tres mes, èran vint-e-uech, e pesavan 403 quilòs ! ; e bè, uei, son totjorn que vint-e-uech e son mai lords de 82 quilòs. Pasmens an ren dins lei pòchas... N'i a que se son ganhats tres quilòs, d'unei quatre, d'unei cinq... I a meme aquei coquinet de Féli que, té ! nos a joga un « passi que t'ai vist » de bòn. Quand arribèt aici, marchava 'mé una cana, coma un grand vièlh torçut una briga. Era tant pichon, tant pichonet, que se semblava d'una torda crebada en gabia, tota esplumassada per un galavard, e aviá de blaus d'en pertot, que l'òme de sa maire èra un pauquet charpinós. E vaquí aqueu pichon finòchio que te manda sa cana ai bordilhas, que se pren set quilòs d'escondons, e que se crompa de gautas tant i a que que quand s'estraça dau rire se veson plus sei uelhs ; e coma s'estraça de lònga, lei gent se creiran qu'es vengut bòrni... Pichon Féli, diràs au marit de ta maire, qu'es pas ton paire, - perque l'a vògut com'aquò lo Bondieu – li diràs que son nautrei aquelas gautas e que se per malastre te mandava encara un bacèu, sariá autant greu per eu que s'aviá picat sus lo morre de tota la confrariá dei Paires Blancs.

Ara, la segonda recomandacion. Meis enfants, quand arribaretz a la vila, belèu que i aurá de monde que diràn que vos reculhirem per caritat. Respondretz : « Aquò's pas verai » que fau pas jamai acetar d'aumona, levat d'un auvari o d'una catastròfa. Un òme vertadier qu'es digne dau nom d'òme, deu pas viure de la caritat dau monde... Vosautres siatz venguts aici per nos donar d'ajuda. Leis avetz

culhidas leis èrbas que fan nòstre elissir. Per vòstre trabalh, l'avetz pagada vòstra norrimet.

Siatz pas dei pichòts de la paurilha que devan quauquaren a nòstra caritat : siatz lei sòcis dei Paires Blancs ! E aquela pèça de cinq francs que fuguè donada a cadun de vos per lo paire clavaire es pas un dòn ; subretot es pas d'aumona : es subre-pes de vòstre salari, es la prova que ja, siatz d'òmes !

*

FAULAS

per leis internautes afogats

L'ARANHA e lo MINÒTAUR

- Mai que fas aquí a l'espera e d'escondons dins ton canton, disiá l'aranha. N'as pas pron de lònga de faire Ta guèrra ? Un còp d'eila un còp d'aici, jamai a la meteissa plaça, un corredor l'autre remplaça. Virevirar am'impaciència ! Vertadierament, mon amic, que siegue pas dau temps, se vèi. Belèu que siás un pauc tròp vièlh, Ren qu'un un pantais mitologic ?

- Digue mi un pauc, bèla' aranha, tu que dau fons dei temps vèn, qu'a viscut leis ans a-de-reng e subreviscut ai campagnas que l'òme, aqueu predator, de sa carnavela fegonda, s'estraça de crebar lo monde. Espèri que vendrà son torn. Coma as fach ? Digue-mi un pauc. Tu qu'as escambarlat lei segles Qu'as defugit totei lei piegers. Pasmens siás defòra ton trauc ?

- De segur, de segur, respondiguèt l'aranha. Re-qua-li-fi-car : lo SECRET ! Me siáu quilhat sus l'internèt, qu'ara se dich la telaranha.

Mai leis òmes, aquesti colhons,
sabon pas que siáu d'agachons
au mitan de la telaranha :
me lei mastegui se s'encanhon.

*

Lo COMUNICAIRE

Tancat en facia sa « becana »
lo comunicaire CO-MU-NI-CA.
L'uelh pegat sus la cara plana
de l'infernala mecanica.
Gava de lònga amé sei dets
que pican dessus son clavier :
lo galavard informatic
a de talent. Fau de repics
Mai belèu que s'es enganat ?
a mau picat, a fach d'escorna
au mòstre ben encaforat.
E clica que reclicaràs !

Megahetz e megaoctets,
Baug, bits, la supersonica
per eu an plus ges de secret
dempuei que conois sa musica.

Quauquei còps li fau de repaus
(es encara uman – pas de bòsc)
choisis un jòc intelligent,
un que fa ben chifrar lei gents.
Mai li fau restar fòrça suau
que jamai venguèsse de mau
« DO NOT DISTURB » senon, panica !
Aquò's es un jòc de logica.
Entende pas manco un bruch,
Per ren de ren es esmògut
L' 'ego' e lo mòstre son Un
e pòrte interest en degun.
A son pron dei vièlhs epilogs,
e escriu plus que per de « blogs.»

Se trufa de la campaneta
a la pòrta de son ostau
que de picar jamai s'aresta
Auis pas, s'en garces pas mau.

De fonctionaris de polícia
subran prenon sa forterlesa

I a lo SAMU. La plaça es presa
En totei deu donar d'explicas.

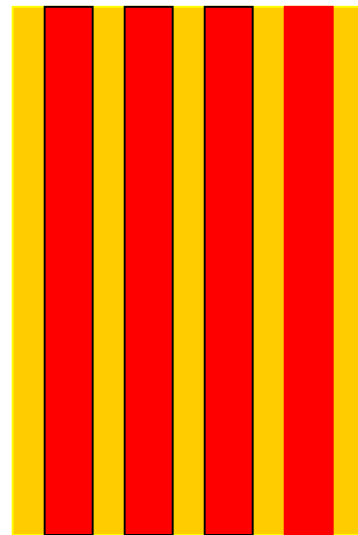
- Mai avètz pas secors porgit
a vòstre vesin, passat quasi
dessus vòstre lindau. Siatz sord
o sensa còr, d'esperit lord ?

- Que de non, mai entendi ren
Quand lo dieu Internet me pren
escoti pas crids e suplicacions
que siáu en **co-mu-ni-ca.cion**.

*

Lo BLASON de PROVENÇA e d'OCCITANIA

*

De costuma aquesteis armas son
blasonadas d'aqueu biais :

« D'AUR AI QUATRE PAUS DE
GUEULAS »

Sembla que i ague un autre biais mai
tradicional ,, perqu lo pau! Pòu pas
tenir mai d'un terç dau champe quand
n'i mai de tres se dich plus un 'pau'
mai una 'vergeta' un pichon baston.
Aquí 'avèm quatre vergetas.

Al :ora faudriá blasonar :

« VERGETAT DE CINQ D'AUR E DE
QUATRE DE GUEULAS »

Explicas dau Comte Max Escalon de
Fonfon, defuntat lo 28 de junh 2013

*

ENIGMOS SOLUCION

9 :lo tableou.

10 : lo canon de la bouto.

*

« Lo SAVI SOSTEN lo CÈU »

De segur se pòu donar mai d'un sens

estatueta de bòsc preciós.

Lo savi suplica lo Cèu per qu'aclapassèsse pas – au sens figurat-leis òmes.

Lei paures Galés dei uelhs blaus deis "ussards negres" de Ferry, èran pas tan nescis que çò qu'avem après Se pòu compren, e subretot mai "espirituaus."

Lo Savi suplica e fa fisénça au Cèu

Un segond sens nos ven de "Pau deis Estèlas" que nos a fach una remarcar : lo Savi es belèu aqueu qu'es a mand de s'apielar sus lo cèu, A la suplica s'aponde la Fe. Fa mestier de créire.i

Se trovatz d'autrei sens...mandatz-nos un corriel. Grandmercé.

**

REGRACIEMENTS

Lo **Papa Francés** a regraciat la direccion dau « Bofador e lo Recaliu » de sa mandadissa de doas preguieras en provençau : « Nòstre Paire » e « Te salude Mario » reviradoiras dau latin en provençau per l'Abat Zavié de Fourviere.

Sarà fòrça ürosa la Bòna Maire de s'ausir pregar en occitan. Se va rememorar de la Bernadeta e de Lordas.